

ما و مسائل فضای مجازی

فرشاد مهدی پور

سروش

تهران ۱۳۹۶

شماره ترتیب انتشار: ۱۷۱۱

مهدی پور، فرشاد، ۱۳۵۷ -

ما و مسائل فضای مجازی / فرشاد مهدی پور - تهران: صدا و سیمای
جمهوری اسلامی ایران، انتشارات سروش، ۱۳۹۶.
۱۸۸ ص.

ISBN: 978-964-12-1044-3 ریال: ۱۰۰,۰۰۰

فهرست نویسی بر اساس اطلاعات فیبا.

We and the Issues of Cyberspace.

پشت جلد به انگلیسی:

کتابنامه: ص. [۱۶۷] - ۱۸۲.

نمایه.

۱. فضای مجازی. ۲. فضای مجازی - جنبه های اجتماعی. ۳. فرهنگ - جنبه های
اجتماعی. الف. صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران. انتشارات سروش. ب. عنوان.

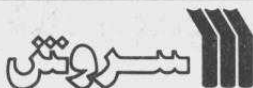
۳۰۳/۴۸۳۳

HM ۸۵۱/م ۸۷۲

۱۳۵۴

۴۱۶۵۰۰۸

کتابخانه ملی ایران

انتشارات صدا و سیمای جمهوری اسلامی ایران

تهران، خیابان استاد شهید مدرس، قاطع خیابان شهید دکتر مفتاح، ساختمان سروش

مرکز پخش: ۸ - ۳۰۳۰۵۴ / سامانه پیامکی: ۳۰۰۰۵۳۵۶

<http://www.soroushpublications.co.ir>

عنوان: ما و مسائل فضای مجازی

نویسنده: فرشاد مهدی پور

ویراستار: پروانه بیات

صفحه آرا: سمیرا توکلی نیا

طراح جلد: فرهنگ خشای

چاپ اول: ۱۳۹۶

قیمت: ۱۰۰,۰۰۰ ریال

این کتاب در پانصد نسخه در چاپخانه انتشارات سروش لیتوگرافی، چاپ و صحافی شد.

همه حقوق محفوظ است.

شابک: ۹۷۸ - ۹۶۴ - ۱۲ - ۱۰۴۴ - ۳

فهرست

۹	* پیشگفتار
۱۱	* مقدمه
	* فصل ۱- فرهنگ
۲۳	* مسائل فرهنگی
۲۷	- خرده فرهنگ ها
۳۱	- سرگرمی ها
۳۶	- تحول ارزش ها
۴۱	- حفظ میراث و تنوع فرهنگی
۴۳	- خطامشی گذاری فرهنگی
۴۷	* مسائل اخلاقی
۵۱	- اخلاق فناوری
۵۴	- حریم خصوصی
۵۸	* مسائل دینی
۶۱	- ابزار گسترش دین یا مانع؟
۶۳	- پاسخ گویی بر خط به شبهات
۶۵	- دین نماها و اختلافات مذهبی

۶۸ * جمع بندی

* فصل ۲- جامعه

۷۵ * بحران هویت

۸۰ - گمنامی

۸۴ - هویت دوره‌ای و چندهویتی بودن

۸۶ - اعتماد و هویت ملی

۸۹ * مسائل آموزشی

۹۱ - خدمات، ویژگی‌ها و زیرساخت‌ها

۹۳ - شبکه ملی

۹۶ - دانشگاه‌های مجازی

۹۸ * مسائل زنان

۱۰۳ * مسائل خانواده

۱۰۷ * مسائل قانونی - حقوقی

۱۱۰ - حق نشر (کپی‌رایت)

۱۱۲ - فیلترینگ و پالایش محتوا

۱۱۶ * مسائل ادراکی - شناختی

۱۱۹ - رابطه معرفت و اطلاع و موضوع اطلاع‌نماها

۱۲۳ - اضطراب اطلاعاتی

۱۲۵ * جمع بندی

* فصل ۳- سیاست - اقتصاد

۱۳۱ * مسائل جهانی شدن

- ۱۳۲ - شاخص‌ها
- ۱۳۴ - استعمار فرانو و جهان‌گیری
- ۱۳۶ - الگوی جدید توسعه
- ۱۳۷ - دموکراسی مجازی
- ۱۳۸ * مسائل کار (و سازمان)
- ۱۴۰ - دنبال مهارت زندگی
- ۱۴۲ - مایب فعالیت‌های مجازی
- ۱۴۴ - هریت در نیم
- ۱۴۵ * مسائل تروریسم
- ۱۴۷ - شکاف دیجیتالی
- ۱۵۰ - چشم‌انداز و پیشنهادی
- ۱۵۳ * مسائل امنیتی
- ۱۵۵ - سایر تروریسم
- ۱۵۹ - جنگ سایبری
- ۱۶۱ * جمع‌بندی

* پیوست‌ها

- ۱۶۲ * پیوست اول سیاست‌های کلی نظام برای بخش شبکه‌های
- ۱۶۳ اطلاعات رسانی رایانه‌ای، ۱۳۷۷
- ۱۶۴ * پیوست دوم سیاست‌های کلی نظام در امور «امنیت فضای تولید
- ۱۶۷ و تبادل اطلاعات و ارتباطات (افتا)»، ۱۳۸۹
- ۱۶۹ * کتابنامه
- ۱۸۳ * نمایه

* پیشگفتار

ما در جهان واقعی زندگی می‌کنیم یا مجازی؟ ما بر جهان محیطیم یا جهان مجازی بر ما محیط است؟ این‌ها دو کجاست؟ و از کدام افق معرفتی با جهان سخن می‌گویید؟ فضای مجازی همه جا هست و دیگر فقط ابزاری برای توسعه، رفاه و امیدوار بودن به زندگی نیست (کما اینکه در اصل صحت این مفروضات هم تردیدهای جدی وجود دارد). این اثر به دنبال بررسی و توصیف مواجهه‌های ما با این جهان است، دو جهانی که اکنون در حال رقابت با یکدیگرند. نسبت به جمع اطلاعاتی با فضای مجازی، از نوع رابطه عموم و خصوص من وجه^۱ است. ما را جامعه اطلاعاتی کاملاً مبتنی بر مصادیق آن در فضای مجازی است، اما فضای مجازی دایره همه کنش‌ها و کارکردهای جامعه اطلاعاتی نیست. در این کتاب، نگاهی از دیدگاه مرادف یکدیگر به کار رفته‌اند.

دهه هشتاد هجری شمسی، با ورود و همه‌گیر شدن اینترنت در ایران همراه شد و با تأسیس «شورای عالی فضای مجازی» به پایان رسید؛ این یعنی چرخشی اساسی در سیاست‌های کشور، رو به درک، معاینه و مواجهه با فناوری‌های نو. و البته،

۱. عموم و خصوص من وجه یکی از نسب اربعه است. این نسبت بین دو مفهومی برقرار است که تنها در برخی مصادیق مشترک باشند و نه در همه آن‌ها؛ در این صورت هریک از آن‌ها از جهتی اعم و از جهتی اخص است. برای مثال دو مفهوم کبوتر و سفید؛ بعضی کبوترها سفیدند ولی همه چیزهای سفید الزاماً کبوتر نیستند - و.

این شناخت بایستی کاملاً پویا و درون‌زا باشد. براساس همین رویکرد، کتاب حاضر به‌گونه‌ای مسئله‌محور نگارش یافته است تا در حوزه سیاست‌گذاری، بخش اول و اصلی کار را که شناسایی مسائل است، تسهیل و تسریع کند و با این قدم، گام‌های تعیین بدیل‌ها و اجرا و بازخورد را هموار سازد.

بن‌مایه نگارش کتاب، تحقیقی بود که در بهار ۱۳۹۰ به سفارش دوست عزیز، حجت‌الاسلام سیدفرید حاج‌سیدجوادی، برای تدوین «سند جنبی دین و جامعه اطلاعاتی» انجام شد تا طی آن، فهرستی کامل از مسائل این حوزه را به دست دهد؛ پس از آن ما به مسائل فضای مجازی در نوروز ۹۱، به‌صورت کتاب درآمد و به چند برابر مطالب، افزایش یافت و در نهایت، در زمستان ۹۲ و تابستان ۹۳، با آخرین داده‌ها به‌روزرسانی و ازبینی شد. دعوی کامل بودن و خطا نداشتن، حرف معقولی نیست و نویسنده در همه این عذرخواهی‌ها و چشم‌به‌راه آرای منتقدان و کارشناسان، برای بهسازی چنین نمایی است.

این کتاب را پیش از انتشار، آقایان دکتر حسن خجسته و مجید علیزاده بررسی کرده و نگارنده را از راهنمایی‌های خود بهره‌مند ساخته‌اند، که از آنان سپاسگزارم. افزون‌براین، بایستی از برادر عزیزم، علی رحمانی، معاون فرهنگی سابق انتشارات سروش، ویراستار محترم، و دیگر همکاران به‌یژه یبرعامل و معاون فرهنگی انتشارات سروش، که زمینه انتشار این اثر را فراهم آوردند، تشکر کنم. همچنین از همسر، که چون همیشه مرا در به انجام رساندن این پژوهش یاریگر بود.

تا چه قبول افتد و به نظر آید ...

قم - تیر ۱۳۹۳